

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การใช้หุ่นและละครเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านทุ่งคินคำ ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาผลการใช้หุ่นและละครในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนอนุบาล 1 และ 2 อายุ 4-6 ปี ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านทุ่งคินคำ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 50 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนอนุบาล 1 และ 2 อายุ 4-6 ปี ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านทุ่งคินคำ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละคร

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเจเลนและเออร์บัน(Jellen and Urban) ซึ่งเป็นแบบวัดความคิดสร้างสรรค์จากผล

การวาดภาพ (TCT – DP) ที่แปลและเรียบเรียงโดย อนินทิศา โปษะกฤษณะ และแบบสังเกต
พฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ (TCT – DP) ของเจตเลนและเออร์บัน(Jellen and Urban) ที่แปลและเรียบเรียงโดย อนินทิศา โปษะกฤษณะ ไปทดสอบกลุ่มทดลองก่อนการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละคร
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนบ้านทุ่งดินคำ โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละคร เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที ขณะจัดกิจกรรมจะทำการสังเกตพฤติกรรมและบันทึก
- 3) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ(TCT – DP) ของเจตเลนและเออร์บัน(Jellen and Urban) ที่แปลและเรียบเรียงโดย อนินทิศา โปษะกฤษณะ ไปทดสอบกลุ่มทดลองอีกครั้งหลังการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละคร

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละคร โดยการทดสอบค่าที แบบข้อมูลลักษณะเกี่ยวเนื่องกัน (t – test dependent sample)
- 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละคร โดยการทดสอบค่าที แบบข้อมูลลักษณะเกี่ยวเนื่องกัน (t – test dependent sample)
- 3) วิเคราะห์พัฒนาการพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองจากกราฟแบบสังเกตพฤติกรรม

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.3.1 กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3.2 กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละคร มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองในแต่ละองค์ประกอบทั้งในด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อวิเคราะห์จำแนกในแต่ละองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์พบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนในทุกองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ซึ่งได้แก่ ความคิดริเริ่ม คิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจาก เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่เด็กมีจินตนาการและศักยภาพ ด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา (อารี รังสินนท์, 2525: 29) ซึ่งสอดคล้องกับเกียรติวรรณ อมาตยกุล (2529: 89) ที่ว่าเด็ก 0-7 ปี กำลังเป็นวัยแห่งความคิดคำนึงฝันและจินตนาการ ทั้งนี้เนื่องจากก่อนที่เด็กจะมีอายุได้ 7 ปี เส้นใยประสาทที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างสมองทั้งสองซีก ยังก่อตัวขึ้นไม่สมบูรณ์ และสมองซีกซ้ายซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการคิดหาเหตุผล การวิเคราะห์ การวางกฎเกณฑ์ที่แน่นอน คายตัวต่าง ๆ ฯลฯ ยังทำหน้าที่เฉพาะตัวของตัวเองได้ไม่ครบถ้วน การคิดตามธรรมชาติของเด็กซึ่งเป็นการคิดด้วยสมองซีกขวาก็เป็นการคิดแบบจินตนาการ ความคิดคำนึงฝันสร้างสรรค์ความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ซึ่งจินตนาการของเด็กนี้เอง มาซาร์ อิมูกะ (2528: 108) ให้ความคิดเห็นว่า คือจุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น การจัดประสบการณ์หรือสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระในการแสดงออกไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการกระทำก็จะช่วยส่งเสริมประสบการณ์ด้านความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก (ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, 2532: 3)

2.2 การที่ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมการใช้หุ่นและละคร โดยผู้วิจัยได้มีการเล่านิทานให้เด็กฟังและให้เด็กได้ผลัดกันออกมาเพื่อนำหุ่นมาแสดงโดยการถ่ายทอดเรื่องราวของนิทาน ความคิด คำพูด คำถามต่าง ๆ ขณะที่เด็กใช้หุ่นจะมีอิสระทางความคิด เด็กสามารถต่างเรื่องเองเพิ่มเติมจากเค้าโครงเดิม โดยการนำประสบการณ์จริงและจินตนาการมาผสมผสานกันเพื่อที่จะเล่าออกมาเป็นเรื่องราวและสื่อออกมาเป็นคำพูด ทำให้เด็กมีความคิดหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับชื่นจิตร การบุญ (2525: 58) ที่ได้กล่าวว่าขณะที่เด็กกำลังเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ เด็กได้ใช้ความคิดอเนกนัยหรือความคิดหลายทิศทางในการที่จะสื่อออกมาเป็นภาษาพูด เพื่อให้คนอื่นได้รับรู้และเข้าใจในการสื่อความหมาย และในแนวทางเดียวกันขณะที่เด็กผลัดกันออกมาแสดงละคร โดยใช้เค้าโครงเรื่องของนิทานที่เล่า ผู้แสดงจะได้ใช้ความสามารถของตนเอง จะมีอิสระในการคิด มีอิสระในการ

แสดงความรู้สึกที่แท้จริง เด็กจะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาโดยไม่ต้องกลัวผิด ซึ่งสอดคล้องกับพจนาน เทียนมนัส (2539: 27) ที่กล่าวว่า ละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระทั้งด้านความคิดจินตนาการ ความรู้สึกและการที่เด็กได้แสดงละครเด็กจะมีความเพลิดเพลินพอใจที่ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ตามความคิดของตน

2.3 การที่เด็กได้นำหุ่นมาแสดงจะช่วยแก้ปัญหาเฉพาะตัวของแต่ละคนได้ เช่น ความขี้อาย หรือปัญหาในการสื่อสาร การเล่นหุ่นละครช่วยให้เด็กต้องคิดหาถ้อยคำ ได้แสดงออก มีปฏิภาณไหวพริบ และสื่อสารกับผู้อื่นโดยผ่านตัวหุ่นจะง่ายกว่าการสื่อสารด้วยตัวเองโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2522: 12) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าถ้าได้มีการนำหุ่นมาใช้ในห้องเรียนของเด็กปฐมวัยจะเป็นประโยชน์แก่เด็กอย่างมากทั้งในด้านจิตวิทยา ส่งเสริมเด็กเกิดความรู้สึกเริ่มจินตนาการความคิดเป็นผู้กล้าแสดงออก และในทางละครสร้างสรรค์เมื่อเด็กได้มีโอกาสออกมาแสดงหลังจากการที่เด็กได้แสดงหุ่นมาแล้วจะรู้สึกมีความมั่นใจ มีความเพลิดเพลินและพอใจที่ได้แสดงออกตามความคิดของตน ดังที่ พจนาน เทียนมนัส(2539: 27) ได้กล่าวว่าละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระทั้งในด้านความคิดจินตนาการ ความรู้สึก และการที่เด็กได้แสดงละครเด็กจะมีความเพลิดเพลินพอใจที่ได้แสดงออกความคิดของตนซึ่งถือเป็นจุดเริ่มของความคิดสร้างสรรค์

2.4 การที่เด็กได้มีโอกาสใช้หุ่นในการเล่าเรื่องเองทำให้มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านภาษา ซึ่งสอดคล้องกับ อุบล เวียงสมุทร (2538: 68) ที่ได้ให้ความเห็นว่าการเล่นประกอบหุ่นมือ โดยให้เด็กเป็นผู้เล่าทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาและทำให้ความคิดความคิดของเด็กได้รับการพัฒนาด้วยและการให้เด็กได้ใช้หุ่นในการถามคำถามและตอบคำถาม เด็กจะมีอิสระในการคิดหาคำถามและคำตอบ จากการที่เด็กถามคำถามได้นั้นเด็กจะต้องใช้ความรู้จากประสบการณ์ของเด็กควบคู่ควบคู่กับการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ก่อนที่จะถามหรือตอบคำถาม คำตอบที่ได้จึงเป็นความคิดหลากหลาย เกิดจากความคิดตัวเอง นอกจากนี้คำถามยังเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กได้คิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาหรือเหตุการณ์สำคัญได้ (ขวัญตา หุนแพทย์ 2545: บทคัดย่อ) ซึ่งในทางละครสร้างสรรค์ผู้แสดงละครจะได้แสดงความรู้สึกที่แท้จริงและยังนำเอาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติของเด็กออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเด็กเองดังที่ ทศนัย อุดมพันธ์ (2541: 58) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์ เด็กจะมีอิสระในการคิดเอง ได้แสดงความรู้สึกที่แท้จริง มีความรู้สึกสนุกสนาน นอกจากนี้ กิจกรรมละครยังเป็นสิ่งที่ได้นำเอาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่มีอยู่แล้วในตัวเองออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์

2.5 การที่เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในรายองค์ประกอบแตกต่างกัน จะเห็นว่า พัฒนาการด้านความคิดคล่องแคล่วของเด็กจะมีพัฒนาการสูงสุดทั้งนี้เนื่องมาจากการที่เด็กได้รับการกระตุ้น โดยการใช้กิจกรรมการใช้หุ่นและละครเด็กมีความรู้ลึกเป็นอิสระไม่ถูกควบคุมจากระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดจนเกินไปรวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้เด็กได้กล้าคิด กล้าลอง กล้าใช้จินตนาการของตนทำให้เด็กได้ค้นพบความคิดใหม่ ๆ และมีความคิดคล่องแคล่ว ซึ่งความคิดคล่องแคล่วนี้เป็นความสามารถเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความคิดที่มีคุณภาพ หรือความคิดสร้างสรรค์ส่วนพัฒนาการด้านความคิดยืดหยุ่นมีพัฒนาการต่ำสุดเนื่องมาจาก ความสามารถในการปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ของเด็กยังมีไม่เพียงพอจากที่กล่าวมาข้างต้นกิจกรรมการใช้หุ่นและละครมีคุณค่าในด้านการเรียนรู้ การปลูกฝังความคิดต่าง ๆ การแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งสอดคล้องกับ อรชума ยุทธวงศ์ (2527: 568) ที่กล่าวว่า การที่เด็กได้เล่นกับหุ่นหรือใช้หุ่นสื่อสารจะเป็นการช่วยพัฒนาเด็กในการใช้มือเคลื่อนไหวอย่างคล่องแคล่ว พัฒนาการแสดงออกทางอารมณ์ แสดงจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ให้ปรากฏออกมาและ เพ็ญพชร นิตยธรธนะ (2544: 17) ก็ได้พบว่า ละครสร้างสรรค์เป็นแนวทางหนึ่งของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาคนให้สมบูรณ์แล้ว ผู้ร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ได้มีโอกาสพัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กกิจกรรมการใช้หุ่นและละครไปใช้ในการจัดประสบการณ์ในชั้นเรียนได้ โดย ครูจะต้องพิจารณาเลือกนิทานให้เหมาะกับเด็ก สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการเลือกนิทานคือ เลือกให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็ก ซึ่งเด็กในวัยนี้จะให้ความสนใจเรื่องเกี่ยวกับตัวเอง น้อยลง และหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของเขามากขึ้น เด็กวัยนี้จะชอบนิทานที่มีตัวเด่นของเรื่องหรือตัวเอกของเรื่องเป็นสัตว์พูดได้ (วรรณิ ศิริสุนทร, 2539: 24) และในการเตรียมหุ่นครูควรเตรียมหุ่นอย่างหลากหลายที่มากกว่าเนื้อหาของนิทานและเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการแสดงละครให้พร้อมเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีอิสระในการคิดที่จะเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมและก่อนการปฏิบัติกิจกรรมครูควรสร้างข้อตกลงร่วมกัน ในเรื่องความรับผิดชอบ การยอมรับฟังความคิดเห็น ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ในส่วนของการใช้คำถาม ครูควรใช้คำถามที่มีลักษณะปลายเปิดและเป็นคำถามที่ส่งเสริมกระบวนการคิดสร้างสรรค์แต่เป็นคำถามที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อนเหมาะกับระดับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และในการถามคำถามแต่ละครั้ง ควรให้เด็กได้คิดคำตอบ หลากหลายทิศทาง ในสัปดาห์แรก ๆ เด็กจะยังไม่ค่อยกล้าแสดงออกและยังไม่เป็นไปตามทิศทางเท่าที่ควร ครูควรมีวิธีการเสริมแรงและวิธีการแก้ปัญหาที่ตีรวมทั้งในเรื่องของเวลาที่ใช้ ควรที่จะยืดหยุ่นให้เหมาะสมเพราะการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครเป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้

เด็กแต่ละคนคิดและแสดงออกตามความคิดของตนเอง บางครั้งเด็กจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครจะช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละองค์ประกอบได้เพิ่มมากขึ้น ครูควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องไปอีกระยะหนึ่ง จะสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

3. ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจจะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ครูผู้สอนควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการใช้หุ่นและละครให้ชัดเจน รวมทั้งพิจารณาในเรื่องของเนื้อหาบทานที่จะนำไปจัดกิจกรรมว่าเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ เพื่อที่จะได้นำวิธีการจัดกิจกรรมไปใช้ได้เหมาะสม

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การใช้หุ่นและละคร

3.2.2 ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การใช้หุ่นและละครเพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านความเชื่อมั่น